

L'HIMNE A LA MARE DE DÉU DE LA SOLEDAT I LA SEUA TRADUCCIÓ AL VALENCIÀ

Sergi Mallol i Garcia

El 13 de juny de 1923, per decret pontifici del llavors Papa Pius XI, va ser declarada canònicament patrona d'Ondara la nostra Mare de Déu de la Soledat. Des d'aquell moment, moltes i diverses són les celebracions i els actes que s'han fet com a demostració de l'estima i la devoció que la patrona desperta en el poble d'Ondara, manifestacions totes elles plenes de sentiment i gratitud dels ondarencs cap a la imatge de la Verge.

L'himne a la Mare de Déu de la Soledat és una d'aquestes manifestacions. Des de la seua estrena fins a hui, l'himne es canta en les celebracions més importants on està present la patrona: el Septenari dels Dolors, els diumenges de les Primeres Comunions, per suposat durant les Festes Patronals i també en la festa del 15 de setembre, Ntra. Sra. dels Dolors, on tradicionalment s'imposen les medalles de la festa a les noves comissions festeres.

Originàriament, aquesta peça musical va nàixer gràcies a dos fills del poble, el músic En Gonzalo Ortolà Marí, que composà la partitura original, i el sacerdot En Rafael Gómez Pérez, el qual en va escriure la lletra.

Gonzalo Ortolà Marí, músic i compositor, va nàixer a

Gonzalo Ortolà Marí

Ondara el 3 de gener de 1899. A banda de l'himne, va compondre també diverses peces per als Dolors a la Mare de Déu i vàries sarsueles, entre elles "Amor y dolor", "El Mariscal" i "La Bien Querida", aquesta última estrenada al

Teatre Apolo de València. A més, va fundar i dirigir la banda de música de Xàbia i una companya lírica. Va exercir com a secretari de justícia a Vall de Roures (Terol), Novelda i Altea, on va morir el 10 de juny de 1962. Actualment l'Escola de Música d'Ondara porta el seu nom.

Per la seua banda, el sacerdot Rafael Gómez Pérez va nàixer a Ondara el 19 d'octubre de 1880. Va ser batxiller en Arts i estudiant en el Seminari Conciliar de València, essent ordenat sacerdot en 1904. Durant

molts anys va ser capellà de la Parròquia de Sant Maure i Sant Francesc d'Alcoi, exercint també com a professor i prefecte d'estudis del col·legi Lluís Vives. Va ser assassinat junt al seu germà a les Ventes de Pedreguer el 23 de setembre de 1936, a les primeries de la Guerra Civil. Actualment està en procés de beatificació junt a altres dos sacerdots també soterrats a Ondara: Fernando Ciscar Climent i Fernando Verdú Ciscar.

Rafael Gómez Pérez

Gonzalo Ortolà i Rafael Gómez van treballar conjuntament en aquesta peça poc després del decret pontifici de 1923. L'estrena de l'himne seria un any després, en 1924, any on s'organitzaren les festes que el poble dedicà a la Mare de Déu de la Soledat amb motiu de la seua declaració canònica, celebrades del 7 al 9 de juny, les primeres festes patronals amb la imatge de la Soledat com a patrona d'Ondara.

Tal i com apareix en el llibret d'aquelles festes, una joia documental conservada en l'Arxiu Històric d'Ondara, el cant de l'himne es realitzà el 8 de juny de 1924, en el trasllat de la imatge de la Soledat des del Convent fins l'Església. La transcripció literal de l'acte, diu així:

"A las veintiuna: Conducción de la venerada imagen de la SOLEDAD a la iglesia parroquial, recorriendo la calle Mayor y plaza Picornell, donde se cantará un "Ave-Maria" a gran orquesta y voces de Valencia, siendo autor el vecino D. Luís Fornés, continuando la procesión por las calles de Santo Domingo, Trinidad, Rosario, Sol, Camino de Denia, Libertad, San José, Trinquete, Buenaire a la Plaza de la Constitución, cantándose el Himno Ondara a su Patrona, por el tenor Vicente Martí, barítono Granel, coro de infantillos y pueblo, acompañados por la banda del Regimiento de Vizcaya, siendo autores: de la letra, D. Rafael Gómez, presbítero, y de la música D. Gonzalo Ortolá, ambos hijos de esta villa; continuando la procesión a la iglesia parroquial, donde se entonará el "Tota pulcra" de D. Juan Benlloc, director de la banda de Vizcaya".

Com es pot observar, el títol original de l'obra era "Himno Ondara a su Patrona", i el lloc on es va cantar, "la Plaza de la Constitución" és l'actual Plaça Major. L'acte de trasllat va ser un dels més destacats de les festes i la banda del "Regimiento de Vizcaya", que va amenitzar molts dels actes festius no era, com el nom indica, d'aquesta localitat basca, sinó que tenia la seu del regiment a Alcoi, essent una de les bandes amb més prestigi d'aquells anys.

La realitat socio-lingüística de la societat d'aquells temps, primer quart del segle XX, era ben diferent de l'actual, amb clara primacia del castellà com a llengua formal i del valencià com a llengua col·loquial. Era freqüent doncs que en les escoles, en la litúrgia, en l'administració i en les relacions més formals s'utilitzara el castellà. També en les composicions musicals.

La societat valenciana actual és ben diferent, com també ho és la realitat lingüística, per la qual cosa, vuitanta-tres anys després de l'estrena de l'himne a la Soledat, aquest és un moment adequat per oferir la possibilitat de cantar-li a la nostra patrona en la nostra pròpia llengua. L'adaptació de la lletra de l'himne al valencià no naix amb ànims de dividir o de ferir sensibilitats, tampoc de transgredir la tradició, més bé tot el contrari, el que s'intenta és afavorir l'expressió personal dels sentiments, la devoció i l'estima que li tenim a la Mare de Déu, afavorint un ús normal de la llengua, amb el respecte més absolut i sincer possible. En el fons, el més important serà omplir el cant del millor de cadascú, independentment de la llengua com el cantem.

Des d'aquest punt de partida, la traducció de l'himne s'ha realitzat seguint dos criteris bàsics. El primer era respectar la memòria dels autors i per tant, el text original. La traducció s'ha realitzat doncs quasi de manera literal, adequant les paraules en aquells fragments que es feia necessari i respectant-ne l'estructura. Com és lògic, ha calgut fer algunes modificacions, les quals han estat inevitables des del punt de vista lingüístic per donar al text correcció i sentit.

L'altre criteri era respectar al màxim la sil·labació del text per tal d'assegurar la coincidència amb la composició musical, igual que succeeix en castellà. Al mateix temps, garantir la màxima similitud amb l'original, de forma que en cantar l'himne en les dues versions, les veus fossen el més similars possibles.

El resultat és l'himne que es presenta a continuació i que serà estrenat enguany, cantat pel Cor Santa Anna d'Ondara, al qual cal agrair l'esforç i el recolzament en aquest projecte. També cal agrair el valuós treball del Cor Mare de Déu de la Soledat que sempre ha cantat amb goig i sentiment l'himne original i al qual tots hem acompanyant corejant les lletres.

Que aquesta nova versió en valencià anime doncs a tothom a fer propi un dels patrimonis musicals més valuosos del nostre poble i, independentment de quina llengua agrade més o menys, siga aquesta la millor forma d'expressar l'estima cap a la nostra patrona. Glòria!

Detall del llibret de festes de 1924, Arxiu Històric d'Ondara.

BIBLIOGRAFIA:

- Fons documental de l'Arxiu Històric i de l'Arxiu Parroquial d'Ondara.
- *Vint anys de Banda*, Unió Musical d'Ondara, Ondara, 2000.
- ZAHONERO VIVÓ, José, *Sacerdotes mártires*, Marfil, Alcoi, 1958.

HIMNE A LA VERGE DE LA SOLEDAT PATRONA D'ONDARA

**Glòria, glòria a Tu Verge preclara,
Reina i Mare plena de bondat,
Glòria a Tu, Oh Patrona d'Ondara!
Glòria, Verge de la Soledat!**

*Gloria, gloria a Ti Virgen preclara,
Reina y Madre llena de bondad,
Gloria a Ti, ¡Oh Patrona de Ondara!
Gloria, ¡Virgen de la Soledad!*

I

**Tu eres sempre Senyora l'auxili,
de qui busca en Tu protecció,
Tu eres bàlsam suau del Cel,
Tu el remei de tota aflicció.
Tu eres astre de pau i ventura,
viva torxa de llum celestial,
Tu eres vida i dolça figura,
Tu el refugi de tot mortal.**

I

*Tú eres siempre Señora el consuelo,
de quien busca en Ti protección,
Tú eres bálsamo suave del Cielo,
Tú el remedio de toda aflicción.
Tú eres astro de paz y ventura,
viva antorcha de luz celestial,
Tu eres vida y eterna dulzura,
el amparo de todo mortal.*

II

**En Tu troba, qui pateix i qui plora,
grata ajuda a les penes i als mals,
sempre troba qui la gràcia implora,
ta mirada d'amor maternal,
Este poble, que un himne t'entona,
vol !Oh Mare! viure sempre amb Vós,
prega al teu Fill, adorada Patrona,
intercedeix amb Crist per tots.**

II

*En Ti halla, quien gime y quien llora,
grato alivio a su pena y su mal,
siempre encuentra quien su gracia
implora,
Tu mirada de amor maternal,
Este pueblo, que un himno te entona,
quiero ¡Oh Madre! vivir de Ti en pos,
ruega a tu Hijo, adorada Patrona,
intercede con Cristo por nos*

Música: **En Gonzalo Ortolà Marí**

Lletra: **En Rafael Gómez Pérez**, prevere

Traducció al valencià: **Sergi Mallol i Garcia**